

cast. ant. *defesa*, avui *debesa*, i en portuguès coexisteixen *devesa* i *defesa*, veg. DCEC II, 117-8. A diferència del verb DEFENDERE en aquest substantiu es va sonoritzar la -F- intervocàlica (pertot fora del castellà i una part del portuguès), diferència de tractament justificada perquè en el verb es mantingué la consciència del caràcter inicial de la -F-, gràcies al fet de ser la síl·laba DE- un prefix verbal ben corrent (i per l'oposició de sentit amb OFFENDERE), mentre que en el substantiu aquestes influències no actuaven.

El mot ha restat molt viu sobretot als Pirineus i zona pre-pirenaica, més que més en la part oriental; molt poc a les Illes, però bastant també en les serres del Migjorn del Princ., en els Ports i fins molt més al Sud dins el Regne de València; anoto *dabêza* a les Valls de Camprodon i Ribes: «és un prat que no es dalla i hi pasturen», Llanars, «uns prats que hi ha arbres», Pardines (1935); *debêza* «un comunal on fan anar los corders (si és gran en diem *la prada*)», Estacó de Cardós (1934); «la Serra de les Abrines cau en una *dabêza* que ja va baix al riu», Monistrol de Calders (1936); «d'aquesta *debêza* en diem La Vinya», Margalef (Montsant, 1935); *debêa* a l'Alt Mataranya (Bellmunt de Mesquí, 1936), amb una pèrdua de la -s- intervocàlica que també es registra a la toponímia mallorquina (*AlcM*).

En canvi cap a les terres centrals del País Valencià la consonant que desapareix no és la -s- sinó la D-, darrere l'article: *la Evesa* és el nom de grans llenques de terra entre l'Albufera i la mar o vora la costa a Valldigna, *la ebêsa* o *lebêsa* vaig anotar a Montroi. Més enllà de l'Albera no recordo haver trobat *devesa*, però sí un collectiu-augmentatiu a l'Alta Cerdanya: «Les Planeres és un gros *dabazâl*» (Targasona, 1959); i cap a llevant, en molts llocs un masculí *devès*: *la Sanya del Devès* entre Salses i Garrius, *el Devès Alt i Baix* a l'E. de Sant Hipòlit, etc.

Arrenca això de l'ús d'un adj. *devès*, -esa, en oc. ant. on funciona com a veritable participi amb el sentit de 'reservat': «per moutas gens au e entén / com tenia Flamenca presa / cel que la cuj' aver *devesa*» (parlant del marit gelós que no la deixa accessible a ningú, v. 1776); ço que al capdavant no és més que el participi del verb *devendre* forma que allà ha revestit el verb DEFENDERE i no sols en el sentit de 'prohibir' sinó també en el de 'defensar': «consí m poirai *devendre*», «un pauc castel assejat / c'aurà tro a 8 jorns rendut, / qu'enaissí o a covengut, / e à mester que o atenda / si non troba qui la n *devenda*», *Jaufré* (vv. 7162, 6306 i encara 7964).

No confonguem aquest mot amb un homònim, usat a Tortosa i les Garrigues: *devesa* 'costum, avés': Mestre, BDC III, s. v.; Moreira, *Folkl. Tort.*, 9; «hi pot haver varietats dins la unitat de la classe pagesívola; però lo qu'és en l'esperit, en l'ànima, en la *devesa* a les tradicions, en la fisonomia moral, tots són besons», Vergés i Paulí (*Espurnes* v, 111). Com es veu per aquest context no és una espècie de corrupció de *avesa*, derivat de *avesar*, per confusió amb *devesa* 'prada' DEFENSA (*AlcM*), sinó un mot completament

independent d'aquest i degut a un encreuament de *avés* amb *devoció*, com sigui que el passatge de Vergés mostra el matís de 'avés per inclinació, per adhesió o devoció a una cosa'.

¹ Exs. esporàdics en castellà, Ss. xv-xvii, DCEC II, 117, n. 2. — ² Marian Vayreda sembla usar-lo com a element de color local lingüístic, en algun diàleg de *La Punyalada*, novella que es descabdella entre gent dels límits vallespirencs: del Coral i de St. Llorenç de Cerdans: «Li has perdonat la vida, y ell no 't perdonarà may! Té: *defèn-te* com puguis!» (§ 8, p. 143). Consona molt amb això el fet que el cerdà de Sallagosa Ant. Cayrol usi *defendre* però amb el sentit afrancesat de 'prohibir' (*Cont. Cerd.*, 84). — ³ Fins el *DFA* s'hi presta una mica: no que no s'hi hagués de posar «*defendre*: defensar»; alguna precaució com la que pren en altres casos, no hi hauria sobrat i sobretot evitar un article llarg, que pot donar peu a una falsa impressió. Observem, però, que és per admetre-hi l'acc. 'prohibir', i que el contingut de l'article quasi es redueix a aquesta (al capdavant innecessària i força afrancesada). — ⁴ Altrament em recorda que un cop, ja fa uns quaranta anys, un amic em deia «pròpiament hauríem de dir *defendre*». En aquest «pròpiament» està la desgràcia: que hi hagi tanta gent amb tendència inconscient a creure que allò acastellanat és allò «propi». Però era un barceloní (amb alguna parentela valenciana). — ⁵ *Defensar* com del «Maestrat, etc., i Vora de Catalunya». Sembla tenir interès l'exemplificació: «s'ha *defensat* com un home» i d'altra banda en accs. de nivell, per dir-ho així, més oficial: «*defendre* a un atropellat, a un acusat davant el tribunal». — ⁶ Devia haver-hi algun tempteig en l'arrencada de la Renaixença. Aribau escriví llavors «acataren los reis, / *defengueren* llurs drets, venjaren llurs agravis», en l'*Oda*. Es percep ací una atmosfera de reivindicació foral, no desfavorable a un llenguatge artificios, com el del pseudo-Boades (que per cert usa *defendre*, és clar).

Deferència, deferent, V. preferir Deficiència, deficiente, dèficit, deficitari, V. fer Defilar, V. fil Definició, definidor, definir, definitiu, V. fi Desfla-gració, deflagrar, V. flagrar Deflectir, V. flexió Deflegmació, deflegmar, V. flemma Deflexió, V. flexió Defloració, deflorar, V. flor Defluxió, V. fluir Defoliació, V. full Defora, defores, V. fora Deformació, deformat, deformat, deforme, deformitat, V. forma Defors, V. fora Defraudació, defraudar, V. frau Defugi, defugir, V. fugir Defunció, V. difunt (FUNCIÓ) Degà, V. deu (num.) Degall, degallar, degaller, V. dalla Deganat, degania, V. deu Degastador, degastar, V. gastar Degeneració, degenerar, degenerat, V. gènere Deglutició, deglutir, V. glot Degolla, degollaci, degollació, degollada, degolladissa, degollador, degolladura, degollament, degollar, degollat, V. coll Degostar, V. gastar Degotadis(sa), degotador, degotall, degotar, degotejar, degoter, -era, de-